

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «Розвиток національного агропромислового комплексу в
умовах глобалізації»**

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФз-213
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Худзик С. С.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Максименко І. Я.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Бурма С. І.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 116 с., 11 рис., 10 табл., 15 формул, 1 додаток, 60 джерел.

Мета роботи полягає у з'ясуванні особливостей розвитку агропромислового комплексу України в умовах глобалізації та виявленні перспектив задля участі у світовому ринку.

Об'єктом дослідження є процеси функціонування національного агропромислового комплексу.

Предмет дослідження – особливості розвитку агропромислового комплексу України в умовах глобалізації.

Методи дослідження – при дослідженні сучасного механізму функціонування АПК України; статистичного аналізу – при дослідженні зовнішньої торгівлі агропромисловою продукцією України; синтезу – для розробки пропозицій щодо напрямів розвитку АПК України в систему міжнародного поділу праці; експертної діагностики – для оцінки сучасного стану АПК України; статистико-економічний – аналіз тенденцій розвитку АПК на світовому та національному ринку; групування – виявлення рівня залежності експортно-імпортних відносин України з країнами світу у агропромисловому секторі.

Анотація. Досліджено сучасний стан агропромислового комплексу України в умовах глобалізації. Проаналізовано структуру експорту та імпорту АПК України. Зауважено на необхідності забезпечення продовольчої безпеки країни та усього світу. Закцентовано увагу на колі існуючих проблем аграрного сектора економіки України. Виявлено значний вплив ТНК на формування АПК нашої країни. Визначено перспективи та наслідки економічних перетворень під впливом стратегічних альянсів. Обґрунтовано необхідність державного контролю процесів транснаціоналізації в АПК України з метою захисту національного виробника та забезпечення продовольчої безпеки країни. Зауважено на доцільності створення власних агропромислових ТНК.

АПК, ЕКСПОРТ ПРОДУКЦІЇ АПК, ІМПОРТ ПРОДУКЦІЇ АПК,
СТРАТЕГІЧНІ АЛЬЯНСИ, CGIAR, FAO, ТНК УКРАЇНИ

Аннотация. Исследованы современное состояние агропромышленного комплекса Украины в условиях глобализации. Проанализирована структура экспорта и импорта АПК Украины. Замечена необходимость обеспечения продовольственной безопасности страны и всего мира. Акцентируется внимание на круге существующих проблем аграрного сектора экономики Украины. Выявлено значительное влияние ТНК на формирование АПК нашей страны. Определены перспективы и последствия экономических преобразований под влиянием стратегических альянсов. Обоснована необходимость государственного контроля процессов транснационализации в АПК Украины с целью защиты национального производителя и обеспечения продовольственной безопасности страны. Отмечена целесообразность создания собственных агропромышленных ТНК.

АПК, ЭКСПОРТ ПРОДУКЦИИ АПК, ИМПОРТ ПРОДУКЦИИ АПК,
СТРАТЕГИЧЕСКИЕ АЛЬЯНСЫ, CGIAR, FAO, ТНК УКРАИНЫ

Abstract. The current state of the agro-industrial complex of Ukraine in the context of globalization is investigated. Analyzed the structure of exports and imports of agriculture in Ukraine. Noted the need to ensure food security of the country and the world. The attention is focused on the circle of the existing problems of the agricultural sector of the economy of Ukraine. The significant influence of TNCs on the formation of the agro-industrial complex of our country has been revealed. The prospects and consequences of economic transformations under the influence of strategic alliances are determined. The necessity of state control of the processes of transnationalization in the Ukrainian agro-industrial complex with the aim of protecting the national producer and ensuring the food security of the country is substantiated. It noted the feasibility of creating their own agro-industrial TNCs.

AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX, EXPORTS OF AGRICULTURAL
PRODUCTS, IMPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS, STRATEGIC
ALLIANCES, CGIAR, FAO, TNC UKRAINE

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну дипломну магістерську роботу	2
Реферат.....	4
Вступ.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	11
1.1 Структура АПК в сучасній світогосподарській системі.....	11
1.2 Методи оцінки економічної ефективності експорту та імпорту продукції АПК.....	22
1.3 Економічні механізми регулювання розвитку АПК в умовах глобалізації.....	29
2 АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ АСПЕКТІВ.....	37
2.1 Особливості розвитку національного АПК в умовах глобалізації.....	37
2.2 Аналіз структури експорту сільськогосподарської продукції.....	44
2.3 Забезпечення продовольчої безпеки країни та імпорт продукції АПК.	56
3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	65
3.1 Напрями раціоналізації структури зовнішньоекономічних зв'язків АПК України.....	65
3.2 Перспективи розвитку агропромислового комплексу України в контексті світової інтеграції.....	75
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	91
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	91
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	93
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	95

4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	102
4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.....	103
Висновки.....	107
Перелік джерел посилань.....	110
ДОДАТОК А Складові агропромислової інтеграції.....	116

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Либман А., Хейфец Б. Мировые процессы транснационализации// Вопросы экономики. - 2006. - №12. - С.61-79.
2. Lukashevich V.M. Global Studies: A Manual // VM Lukashevich - Lviv: "New World - 2000", 2004 - 392 pp.
3. Андрійчук В. Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства // В.Г. Андрійчук - Економіка АПК, 2014 – № 1 – С. 3 -9
4. Josh Brem-Wilson La Vía Campesina and the UN Committee on World Food Security: Affected publics and institutional dynamics in the nascent transnational public sphere, Review of International Studies, 43, 02, (302), (2017).
5. Alex Shankland and Euclides Gonçalves, Imagining Agricultural Development in South–South Cooperation: The Contestation and Transformation of ProSAVANA, World Development, 81, (35),(2016).
6. Єранкін О. О. Маркетинг в АПК України в умовах глобалізації: монографія // О. О. Єранкін. – К.: КНЕУ, 2009. – 419 с
7. Clapp, Jennifer and Fuchs, Doris, «Agri-food corporations, global governance, and sustainability: a framework for analysis», in Jennifer Clapp and Doris Fuchs (eds), Corporate Power in Agri-food Governance (London: The MIT Press, 2009), pp. 8–10
8. Craig D. Idso, Estimates of Global Food. Production in the Year 2050: Will We Produce Enough to Adequately. Feed the World?//Center for the Study of Carbon Dioxide and Global Change. - 2011. - 43 p.
9. Laurence Roudart and Marcel Mazoyer, Large-Scale Land Acquisitions: A Historical Perspective,Revue internationale de politique de développement, 6, 1, (2015). Crossref
10. Martha Jane Robbins, Exploring the ‘localisation’ dimension of food sovereignty, Third World Quarterly, 36, 3, (449), (2015).

11. Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини / В. В. Липов. – К. : Професіонал, 2008. – С. 157–158.
12. Shcherbyna S. “Mechanisms of Providing Conditions for Sustainable Development of Cooperative Associations in Ukraine’s Agro-Industrial Sector” / S. Shcherbyna / Identity and Memory in Post-Soviet Ukraine : monograph. – К. : Dukh i Litera, 2009. – Р. 439–451.
13. Державна служба статистики України /Зовнішня торгівля України товарами у 2015 році/ випуск 2016 – №19 / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б. Й. Пасхавер, О. В. Шубравська, Л. В. Молдован та ін. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 432 с.
15. Агропромисловий комплекс в системі зовнішньоекономічної діяльності України / [П. Т.Саблук, А. А. Фесина, В. І. Власов та ін.]; за ред. П. Т. Саблука. – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 242 с.
16. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств : теорія, методика, аналіз : монографія / В. Г. Андрійчук. – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 290 с.
17. Бабенко А. Г. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А. Г. Бабенко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 85–88.
18. Губенко В. І. Механізм ЗЕД АПК: процеси, тенденції та розвиток : монографія / В. І. Губенко. – Біла Церква, 2002. – 262 с.
19. Лука О.Ф. Україна на світовому ринку агропродовольчої продукції / О.Ф. Лука // Економіка АПК. – 2003. – № 11. – С. 116-123.
20. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в Україні : регулювання та контроль: монографія / Л. Пісьмаченко. – Донецьк : « Юго-Восток Лтд », 2008. – 366 с.

21. Іващенко М.В. Наслідки глобалізації товарних ринків для національної економіки України/ Іващенко М.В. / Траектория науки. Электронный научный журнал – 2016. – № 4(9)-с.21-34

22. Agriculture, bioenergy and food policy in Ukraine – analyses, conclusions and recommendations / [H. Strubenhoff, V. Movchan, I. Burakovsky and other]. – K., 2008. – 350 p.

23. Дем'яненко М. Я. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва / М. Я. Дем'яненко, Ф. В. Іванина // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 3.

24. Горянська Т. В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі / Горянська Т. В. / Стратегічні пріоритети – 2011. – №2 (19)

25. Родченко В.В. Глобалізація ринків і виробництва – один із важливих факторів впливу на розвиток економіки України / Родченко В.В. / Проблеми системного підходу в економіці електронне наукове фахове видання – 2011. – №2

26. Ковтун Е.О. Експортно-імпорتنі операції України на зовнішніх ринках/ Ковтун Е.О. /Економічні науки – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=67541>

27. Талавіра Є. В. Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації / Талавіра Є. В. / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка"– 2014. – № 9

28. Пітель Н.Я. Посилення конкурентних позицій АПК України на зовнішньому ринку в умовах глобалізації / Н.Я. Пітель // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам'янецьПодільський, 2009. – Вип. 17. – Т. 3. – С. 146-149.

29. Білик Ю. Оцінка порівняльних переваг в умовах міжнародної економічної інтеграції (на прикладі сільського господарства України) / Ю. Білик, О. Файчук // Економіка України. – 2007. – № 6(547). – С. 69-76.

30. Губенко В.І. Продукція АПК на зовнішніх ринках: стан, проблеми, методика оцінки конкурентоспроможності підприємств АПК / В.І.Губенко; наук. зб. Полтавської ДАА. – Полтава, 2008. – С. 213-216.

31. Кваша С.М. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку / С.М. Кваша, Н.Є. Голомша // Економіка АПК. – 2006. – № 5. – С. 99-104.

32. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: навч. посібник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2014. – 624 с.

33. Аніловська Г. Я. Глобалізація та управління зовнішньоекономічною сферою / Г. Я. Аніловська, Л. А. Яремко. – Львів : Видавництво Anet, 2014. – 234 с.

34. Балабанов И. Т., Балабанов А. И. Внешнеэкономические связи: учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2015. – 512 с.

35. Бидик А. Г. Основні методичні аспекти оцінки інноваційних інвестицій / А. Г. Бидик // Економіка АПК. – 2017.– №4.– С. 68-71.

36. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіша, 2014. – 140 с.

37. Березівський П. С. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств: теорія, методика, практика : монографія / П. С. Березівський, А. М. Железняк. – Львів, 2017. – 198 с.

38. UNCTAD, World Investment Report 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/wir>

39. Consultative Group on International Agricultural Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wle.cgiar.org>

40. Food and Agriculture Organization of the United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agris.fao.org>

41. United States Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apps.fas.usda.gov>

42. Eurostat, statistics explained [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

43. Державна служба статистики України /Зовнішня торгівля України товарами у 2017 році/ випуск 2018 – №19 / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
44. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України : стат. зб. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: [б.в.], 2014. – 54 с. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
45. InVenture Investment Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.inventure.ua/project/agtech-ukraine>
46. Бородіна О. Чи зможе Україна стати світовим аграрним лідером? / О. Бородіна // Дзеркало тижня. – 16 вересня 2014 р. . – № 7. – С. 14-20.
47. Відносини Україна – НАТО : економічні аспекти / за ред. О. І. Сойкіна. – Вип. 42. К. : Видавництво «ІТС», 2013. – 120 с.
48. Вівчар О. Основні аспекти підвищення ЗЕД підприємств / О. Вівчар // Галицький економічний вісник. – 2015. – № 2. – С. 24-30.
49. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіша, 2014. – 140 с.
50. Дослідницька, консалтингова та тренінгова фірма Organic Monitor – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoviain.com>
51. Дослідний інститут органічного сільського господарства (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, FiBL) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fibl.org/en/themes/organic-farming-statistics.html>
52. Федерація органічного руху України, IFOAM. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.organic.com.ua
4. Мостенська Т. Л. Перспективи розвитку органічних продуктів України / Т. Л. Мостенська // Економіка АПК. — 2013. — №11 — С. 1—14.
53. Кандиба А. М. Зовнішньоекономічна діяльність в агропромисловому комплексі / А.М. Кандиба . – К.: Урожай, 2014. – 208 с
54. Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21 листоп. 2002 р. № 228– IV. – Режим доступу : rada.gov.ua

55. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: монографія / Г.М. Калетнік. – К.: Аграр. наука, 2008. – 461 с.

56. Шубравська О. Ризики сталого розвитку АПС України в умовах глобалізації / О.Шубравська // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 62-68.

57. Блюмин С. Л. Модели и методы принятия решений в условиях неопределенности / С. Л. Блюмин, И. А. Шуйкова. – Липецк, 2014. – С. 18-80.

58. Благодетелева-Вовк С. Л. Система оцінки економічної ефективності діяльності промислових підприємств на основі застосування критерію якості (на прикладі машинобудування) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кан. екон .наук:/ С. Л Благодєєва-Вовк. – Тернопіль, 2013.– 19 с.

59. Бородіна О. М. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції : монографія / О. М. Бородіна. – Ужгород,2016. – 496 с.

60. Волкова І. А. Облік та аналіз експортно-імпортних операцій на прикладі підприємств Західного регіону : монографія / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна. – Луцьк, ВІЕМ. – 2016. – 237 с.